

**ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตาม
หลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดไพโรสณฑ์ศักดาราม อำเภอ
หล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์**

**A Study and Analysis of the Process for Strengthening Academic Work Based on
the Four Principles of Iddhipada among the Personnel of Phra Pariyattidhamma
School, Wat Phraison Sakdaram (Royal Monastery), Lom Sak District,
Phetchabun Province**

พระอธิการธนกร โฆสธมโม Thanakorn Khosathommo(Comsas)

พระครูสุตคุณวารการ PhraKhrusutakrunawarakorn

อุดร จันทวัน Udon Chuntawan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

kunladeemoonman@gmail.com

Received 2025/07/01

Revised 2025/09/17

Accepted 2025/09/24

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ 2) ศึกษารูปแบบกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดไพโรสณฑ์ศักดาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ การวิจัยแบบผสม ระหว่างวิจัยเชิงคุณภาพกับการวิจัยเชิงปริมาณประชากรได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 133 คน เครื่องมือได้แก่ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการพรรณนาวิธีตามหลักอุปนัยวิธี

ผลการวิจัยพบว่า

1) กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดไพโรสณฑ์ศักดาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2) แนวทางการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ ของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดไพโรสณฑ์ศักดิ์ดาราม (พระอารามหลวง) อำเภอห่มสั๊ก จังหวัดเพชรบูรณ์ 1) ด้านหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ทั้งศาสตร์ แนวทางปฏิบัติ และเทคโนโลยี มีการวางแผนจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น มีการนิเทศ ติดตามอย่างเป็นระบบ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้เสนอความคิดเห็นด้านการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ

3) ผลการสังเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ ของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดไพโรสณฑ์ศักดิ์ดาราม (พระอารามหลวง) อำเภอห่มสั๊ก จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็ง, การปฏิบัติงานด้านวิชาการ, อิทธิบาท 4, บุคลากร, โรงเรียนพระปริยัติธรรม.

Abstract

This research aimed to 1) study the strengthening of academic performance 2) study the process model for strengthening academic performance according to the Four Bases and 3) propose guidelines for developing a process for strengthening academic performance according to the Four Bases of Iddhipada of personnel at Wat Phraisan Sakdaram Buddhist School (Royal Monastery), Lom Sak District, Phetchabun Province. This mixed-method research combined qualitative and quantitative research with a sample of 133 people. The research instruments included a social science software package. The methods used were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. Qualitative data were analyzed by descriptive inductive method.

The research results revealed that:

1) Process of strengthening academic work According to the 4 Iddhipada principles of Phra Pariyattidhamma School, Wat Phraisan Sakdaram. (Royal Monastery) Lom Sak District, Phetchabun Province It was found that the process of strengthening academic work according to the 4 Iddhipada principles was overall at a high level in every aspect.

2) Guidelines for studying and analyzing the process of strengthening academic work of the personnel of Phrapariyattidhamma School, Wat Phraisan Sakdaram (Royal Monastery) Lom Sak District, Phetchabun Province 1) Curriculum: Educational

institution administrators must have knowledge of science, practices, and technology. The curriculum is planned to be in line with the local context. There is systematic supervision and follow-up. 2) Learning management. Educational institutions should provide opportunities for subordinates to express their opinions regarding learning in various forms.

3) Results of the synthesis of the process of strengthening academic work. of the personnel of Phrapariyattidhamma School, Wat Phraison Sakdaram (Royal Monastery) Lom Sak District, Phetchabun Province The research results found that Overall, it is at a high level.

Keywords: Strengthening Process, Academic Practice, The Four Bases of Success (Iddhipada 4), Personnel, Buddhist Monastic School.

บทนำ

สังคมไทยมีความคุ้นเคยกับพระพุทธศาสนาทั้งในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยได้ผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อ และหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาตลอดเวลายาวนานจนทำให้เกิดการปรับตัวเข้าหากัน และสนองความต้องการของกันและกัน ตลอดจนผสมคลุกเคล้ากับความเชื่อถือและข้อปฏิบัติทำให้เกิดมีระบบความเชื่อ และความประพฤติปฏิบัติ อิทธิพลของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย หลายประการซึ่งมีสิ่งที่สอดคล้องกับงานบริหาร คือ เป็นหลักประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต เป็นหลักที่ใช้ในการปกครอง เช่น ระบอบประชาธิปไตยหรือการยึดธรรมาธิปไตยเป็นหลักรวบรวม ศูนย์จิตใจให้มีความรักสามัคคีในหมู่คณะ เป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย เป็นหลักคำสอน สอดคล้องกับลักษณะนิสัยของคนไทยที่รักความเป็นอิสระเสรี และเป็นหลักนำทางในการพัฒนาชาติไทย จะเห็นได้ว่า พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะหลักอริยบท 4 หลักแห่งคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายหรือหนทาง แห่งการดำเนินชีวิตไปสู่ความสำเร็จ ความถูกต้อง และการเข้าถึงประโยชน์สุขมาช่วยในการบริหารจัดการด้านการบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากร ทางการศึกษาไปสู่ความสำเร็จ อันประกอบด้วย 1) ฉันทะ คือ ความพอใจในงาน ความรัก ความชอบ ในงานที่ต้องทำ ที่จะต้องทำ สิ่งนั้นอยู่เสมอ 2) วิริยะ คือ มีความพากเพียรในงาน มุ่งมั่น ทุ่มเท ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคเพื่อให้งานที่หาบรรลุผล 3) จิตตะ คือ ใจจดจ่ออยู่กับงาน ไม่ปล่อยจิตให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย เอาใจใส่ในงานที่ได้รับผิดชอบ อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ และ 4) วิมังสา คือ การใช้ปัญญาในพิจารณา ไตร่ตรอง ในสิ่งที่กระทำ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์และพัฒนา ตั้งแต่เริ่มวางแผนตลอดจนวัดผลสำเร็จของงานที่ทำ นั่นเอง อันจะเป็นหนทางนำไปสู่การพัฒนาทักษะ ในการทำงาน

ของตนเองหรือผู้อื่นให้ดีขึ้นเจริญขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร อันจะทำให้ตนเอง ผู้อื่นและองค์กรเกิดความสุขและเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). 2543)

ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนยังไม่ได้รับการอบรมให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารงาน ทำให้ขาดทักษะในการบริหารและการจัดการด้านการศึกษากาโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสนต์ศักดิ์คาราม อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้นำหลักอริยบทมาบูรณาการการจัดการศึกษาในด้านวิชาการก็จะทำให้ การบริหารการจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จ หรือมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ เรื่องคุณธรรมจริยธรรมไว้ในหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นไปตามมาตรฐานตัวชี้วัดทุกระดับเป็นไป ตามเป้าหมายที่กำหนดการเปลี่ยนแปลง ของยุคโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงของโลกโดยยึดหลักสิทธิมนุษยชน กล่าวว่า พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันและพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตร และคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ได้ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในพบว่ามีจุดอ่อนที่ยังต้องได้รับการปรับปรุง คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และสอนครบรวมในหลายรายวิชา ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนน้อยกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้และบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนปฏิบัติงานบนพื้นฐานของข้าราชการที่ดีได้น้อยกว่ามาตรฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสนต์ศักดิ์คาราม (พระอารามหลวง) อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

2) เพื่อศึกษารูปแบบกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอริยบท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสนต์ศักดิ์คาราม (พระอารามหลวง) อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอริยบท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสนต์ศักดิ์คาราม (พระอารามหลวง) อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอริยบท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสนต์ศักดิ์คาราม (พระอารามหลวง) อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1)ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสมณต์ศึกษาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 135 รูป/คน

2)กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากร นักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสมณต์ศึกษาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” จำนวน 135 รูป/คน โดยเลือกทั้งหมด มีขั้นตอนการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามรูปแบบของตารางเครชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) เป็นการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามตัวแปรและนำไปเทียบสัดส่วนจากประชากรทั้งหมด

3)ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสมณต์ศึกษาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” จำนวน 3 รูป/คน ได้แก่ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

เครื่องมือการวิจัย/การสร้างและการตรวจสอบ

ผู้วิจัยได้ทำการใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบ แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานทางด้านของงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารงานของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสมณต์ศึกษาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์”

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

1)ลักษณะเครื่องมือของแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะปลายเปิดและปลายปิด โดยได้ทำการแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับด้านของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง โดยมีลักษณะคำถามในรูปแบบปลายปิด โดยจะให้เลือกตอบแบบตรวจรายการ (check list) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสมณต์ศึกษาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนโดยจะประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีทั้งหมด 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert,1970) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 32 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสมณต์ศึกษาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านฉันทะ 2) ด้านวิริยะ 3) ด้านจิตตะ 4) ด้านวิมังสา แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open ended)

2) ลักษณะของแบบสัมภาษณ์ (Interview)

แบบสัมภาษณ์ เป็นลักษณะที่มีโครงสร้าง ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ได้เสนอแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหาร ครู นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสมณต์ศึกษาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ผู้วิจัยทำการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกับที่ตรวจแบบสอบถาม ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตามทฤษฎี

2) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของข้อคำถาม (Index of Congruence : IOC) ซึ่งได้ค่า IOC มากกว่า .80 ขึ้นไปทุกข้อ

3) นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ แล้วนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์หาจำนวนและค่าร้อยละ

2) วิเคราะห์สภาพปัญหาการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหาร ครู นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสมณต์ศึกษาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ทั้งโดยภาพรวมหลายด้านตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert,1970,) แล้วนำไปเทียบเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ และแปลผล

3) วิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหาร ครู นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสมณต์ศึกษาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการทดสอบที (T – test แบบ Independent Samples)

4) วิเคราะห์ผลการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหาร ครู นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสมณต์ศึกษาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F – test แบบ ANOVA) เมื่อพบความแตกต่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe method)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ศึกษาสภาพการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการของบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสมณต์ศึกษาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า การวิจัยข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เกี่ยวกับเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดไพรสมณต์ศึกษาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 135 ฉบับ โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ และการแปลความหมายจากค่า ร้อยละ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหาร บุคลากร นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดไพรสมณต์ศึกษาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 135 รูป/คน เป็นชายจำนวน 131 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 97.00 และเพศหญิง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 อายุต่ำกว่า 16 ปี จำนวน 75 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 อายุ 17-25 ปี จำนวน 50 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 37.04 อายุ 26-35 ปี จำนวน 6 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 4.44 และอายุ 36 ปี จำนวน 4 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 2.96 มีการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 75 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 50 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 37.04 ปริญญาตรี จำนวน 4 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 2.96 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 6 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 4.44 มีตำแหน่ง ผู้บริหาร จำนวน 2 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 1.48 ครู จำนวน 8 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 5.93 และนักเรียน จำนวน 125 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 92.59

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ศึกษารูปแบบกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดไพรสมณต์ศึกษาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า การวิจัยข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านฉันทะ ความพอใจ 2) ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม 3) ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ 4) ด้านวิมังสา ความไตร่ตรอง จำนวน 135 ฉบับใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลเป็นความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ผลดังนี้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านฉันทะ ความพอใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 รองลงมาคือ ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.90 ด้านวิมังสา ความไตร่ตรอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดไพรสมณต์

ศักดาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสนต์ศักดาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์จำนวน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านฉันทะ 2) ด้านวิริยะ 3) ด้านจิตตะ 4) ด้านวิมังสา

1. ด้านฉันทะ : ต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการให้ประสบผลสำเร็จ วิเคราะห์ จัดทำและนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลประโยชน์มากที่สุด ส่งเสริมให้ครูทำแผนการเรียนการสอน และจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ ทั้งศาสตร์ แนวทางการปฏิบัติ และเทคโนโลยีที่จำเป็น และสร้างความรักความศรัทธาให้เกิดขึ้นในองค์กร

2. ด้านวิริยะ : ความเพียรพยายามในการบริหารงานวิชาการ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ตั้งใจ ตั้งมั่นดำเนินงานทางด้านวิชาการด้วยความเพียรพยายาม โดยเฉพาะด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และพัฒนากระบวนการการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน ส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีที่มากขึ้น และวัดผลประเมินผล นักเรียนรายบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ สติผล

3. ด้านจิตตะ : ต้องมีการเอาใจใส่จดจ่อต่อการส่งเสริมครู นักเรียนมุ่งมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่หลักหน้าที่เสริมให้มีประสิทธิภาพ และมุ่งพัฒนานักเรียนให้เกิดความรู้อย่างเต็มศักยภาพ ตามหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูมีการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยเน้นเทคโนโลยีเป็นสำคัญ มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่มองเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

4. ด้านวิมังสา : ต้องมีความรอบครอบไตร่ตรองการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ทบทวน การจัดกระบวนการเรียนรู้และการใช้สื่อเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพมากที่สุด มีการวางแผนวิเคราะห์ การเรียนการสอน ทบทวนการเรียนการสอนของนักเรียน ทดสอบ ทดลองปฏิบัติ เมื่อพบปัญหาปรับปรุงและแก้ไข นิเทศ ติดตาม และวัดประเมินผล อย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดไพรสนต์ศักดาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนมีความคิดเห็นต่อกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดไพรสนต์ศักดาราม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านฉันทะ ความพอใจ ทั้งนี้เพราะ อาจเนื่องมาจากทางโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดไพรสนต์ศักดาราม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มีความยินดีรับผิดชอบงาน และร่วมแก้ไขปัญหาด้วยกัน มีความเต็มใจในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความพึงพอใจในการทำงานทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวชิวัตถ์น วิวตฺตณเมธี (2561) พบว่า การบริหาร

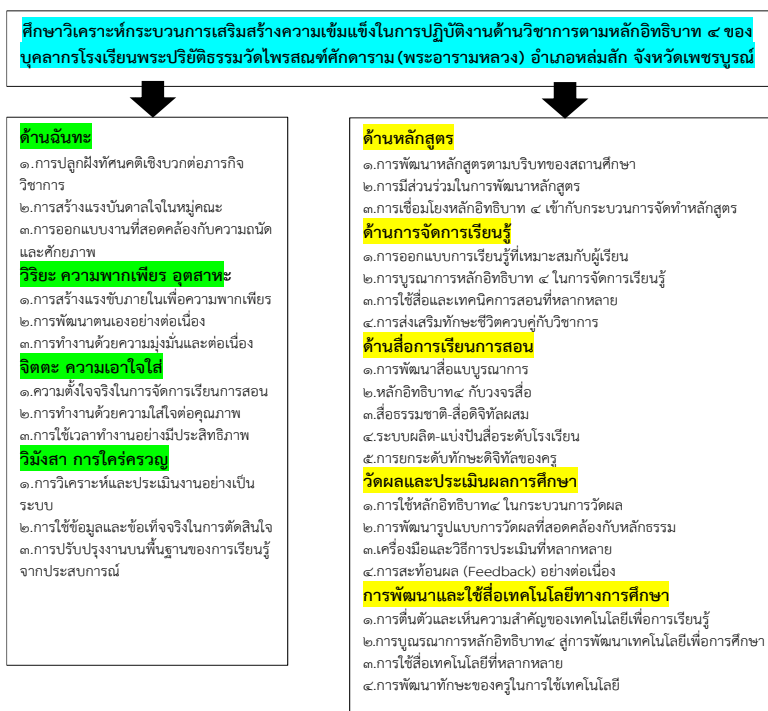
ตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา และด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันท

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 การวิจัยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสมณต์ศึกษาราม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ผู้บริหารครู และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไพรสมณต์ศึกษาราม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านฉันทะ ยังขาดความมั่นใจในการตัดสินใจต่อการปฏิบัติงาน มีการอบรมด้านการพัฒนาหลักสูตร การทำแผนการสอน การใช้สื่อเทคโนโลยี ยังไม่มากพอ 2) ด้านวิริยะ การบริหารงานวิชาการยังไม่แข็งแรงตามเป้าหมาย และมีการใช้สื่อการสอนในรูปแบบเดิมไม่มีความแปลกใหม่ 3) ด้านจิตตะ ขาดความเอาใจในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย ทันต่อเทคโนโลยีปัจจุบัน 4) ด้านวิมังสา ต้องทบทวน จัดการวางแผนให้เป็นระบบ และควรจัดอบรมการพัฒนาหลักสูตร การทำแผนการเรียนการสอน เพื่อประสิทธิภาพที่แข็งแรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาธราธิป วรวิชัย (2560) พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาถือเป็นงานสำคัญและถือเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา เนื่องจาก งานวิชาการจะเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความสามารถของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ ก้าวทันโลก สามารถปรับตัวอยู่ได้ ในสังคมอย่างมีความสุข ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งสะท้อนการบริหารงานของสถานศึกษา เมื่อনাหลักธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหาร จัดการทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานเพิ่มมากขึ้น บรรลุตามวัตถุประสงค์ของ สถานศึกษาที่ตั้งไว้ จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจการนำหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมที่จะนำการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ฉันทะ คือ ความพอใจในงาน ความรักความชอบในงานที่ทำ ต้องการที่จะทำ สิ่งนั้นอยู่เสมอ 2) วิริยะ คือ มีความพากเพียรในงาน มุ่งมั่น ทุ่มเท ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้งานที่ทำบรรลุผล 3) จิตตะ คือ ใจจดจ่ออยู่กับงาน ไม่ปล่อยจิตให้ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย เอาใจใส่ในงานที่ได้รับผิดชอบอุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ 4) วิมังสา คือ การใช้ปัญญาในพิจารณา ไตร่ตรอง ในสิ่งที่กระทำ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์และพัฒนา ตั้งแต่เริ่มวางแผนตลอดจนวัดผลสำเร็จของงานที่ทำ นั่นเอง อันจะเป็นหนทางนำไปสู่การพัฒนาทักษะในการทำงานของตนเองหรือผู้อื่นให้ดีขึ้นเจริญขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การอันจะทำให้ตนเองผู้อื่น และองค์การเกิดความสุข และเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปเข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาต่อไป

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดไพโรสถศีคาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า แนวทางการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน ด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดไพโรสถศีคาราม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ทั้งศาสตร์ แนวทางปฏิบัติ และเทคโนโลยี มีการวางแผนจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น มีการนิเทศ ติดตามอย่างเป็นระบบ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้เสนอความคิดเห็นด้านการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ควรจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้นอกตารางเรียนให้แก่ บุคลากร นักเรียน และมีกิจกรรมนอกสถานที่ หรือมีส่วนร่วมในองค์กรอื่นๆ 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดอบรมผู้ได้บังคับบัญชาด้านการใช้เทคโนโลยีในการสอน ที่เข้ามามีบทบาทในการสร้างสื่อการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญด้านการจัดการเรียนการสอน ด้วยความเอาใจใส่ มีเทคนิคการสอน ที่หลากหลายน่าสนใจ ให้ความสำคัญด้านการจัดการเรียนการสอน ด้วยความเอาใจใส่ มีเทคนิคการสอน ที่หลากหลายน่าสนใจ 4) ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้บทบาทการตัดสินใจแก่ผู้ได้บังคับบัญชา รับฟังเหตุผล ปัญหาต่างๆ ต้องมีการจัดระบบการเรียนการสอนในรูปแบบที่แปลกใหม่ ส่งผลต่อการมาเรียนของนักเรียน และควรมีนโยบายด้านขอบเขตการสอนในรายวิชานั้นๆ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดคุณภาพที่ชัดเจน 5) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้สื่อด้านดิจิทัลในการสื่อสารกับบุคลากร ด้วยคำพูดที่นุ่มนวล สละสลวย เมื่อชี้แจงนโยบายในเรื่องต่างๆผ่านสื่อออนไลน์ ควรมีการอบรมความชำนาญด้านการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อเกิดความเชี่ยวชาญในการใช้งาน และควรเปิดโอกาสให้บุคลากรใช้สื่อดิจิทัลในการทำงานอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ เพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ (2561) พบว่า มีการวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนิเทศติดตามพัฒนาครู ด้านการวัดผลประเมินผลอยู่เสมอ วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ผลการเรียนไปในทางเดียวกัน นำผลการวัดและประเมินผลมาพัฒนาและ ปรับปรุงส่งเสริมให้ครูทำวิจัย ผลิตสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา จัดบให้เพียงพอต่อการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย ตามความต้องการของผู้เรียน

องค์ความรู้

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดไพโรสถศีคาราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้ได้ ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ที่มา : พระอธิการธนกร โสธมโม, 2569.

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ด้านการบริหารตามหลักฉันทะ ผู้บริหาร สถานศึกษาต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานด้านวิชาการ รู้จักวิเคราะห์จัดทำกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้เทคโนโลยีที่พัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีการนิเทศติดตามด้วยความเข้าใจครูให้ครูมีเทคนิคการสอนที่หลากหลาย น่าสนใจ มุ่งผลสำเร็จเกิดขึ้นจริงกับผู้เรียน

2) ด้านการบริหารตามหลักวิธีะ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีความมุ่งมั่น ที่จะดำเนินงานวิชาการด้วยความเพียรพยายาม โดยเฉพาะ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และการพัฒนากระบวนการการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน มีความเพียรพยายามที่จะส่งเสริมให้ครู รู้จักใช้เทคโนโลยี เกี่ยวกับการวัดประเมินผลนักเรียนเป็นรายคน อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ครู นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดประเมินผล การเรียนรู้โดย เน้นการประเมินตามสภาพจริง

3) ด้านการบริหารตามหลักจิตตะ จากคำถามแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านจิตต สรุปการสังเคราะห์ได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีใจจดจ่อต่อการส่งเสริมครูให้

ทุ่มเทและมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ และส่งเสริมด้านการวางแผนงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดระบบติดตามสนับสนุน การจัดทำแผนการวัดประเมินผลการเรียนรู้โดยเน้นสภาพจริง

4) ด้านการบริหารตามหลักวิมังสา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรอบคอบ ไตร่ตรองการปฏิบัติงาน ในด้านของการพัฒนาหลักสูตร ของสถานศึกษา ว่ามีความสอดคล้องกับบริบท และความสามารถของผู้เรียนหรือไม่ และทบทวนระบบการจัดการเรียนรู้และการใช้สื่อและเทคโนโลยี ให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพ มีประชุมวางแผนเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอนของครู

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ด้านการบริหารตามหลักฉันทะ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการประชุมปฏิบัติ งานเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อย่างเป็นระบบด้วยความเต็มใจและความคาดหวังให้เกิดผลสำเร็จตามหลักสูตร ส่งเสริมให้คุณจัดทำแผนการเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคาดหวังให้เกิดผลสำเร็จ มีการจัดหาวัสดุเพื่ออำนวยความสะดวก ในการจัดการเรียนการสอนของครู ก่อนเปิดภาคเรียน และให้มีการประชุมชี้แจงหลักการและแนวทางการนิเทศ การจัดการเรียนการสอน และแนวปฏิบัติการวัดผลและประเมินผลที่ชัดเจน และเป็นระบบ

2) ด้านการบริหารตามหลักวิริยะ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการดำเนินการตามแผนงานบริหารงานวิชาการด้วยความขยันหมั่นเพียร จัดบรรยากาศชั้นเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้เพื่อไม่ให้มีอุปสรรค ต่อผู้เรียน มันส่งเสริมครูนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ครูสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3) ด้านการบริหารตามหลักจิตตะ ผู้บริหารควร มีการกำกับติดตามการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ และสนับสนุนครูที่มีความคิดสร้างสรรค์ใช้แหล่งเรียนรู้และ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างมุ่งมั่นตั้งใจ มีการ จัดซื้อหาเครื่องมือสำหรับ การนิเทศอย่างเหมาะสมและจัดให้มี ศูนย์สื่อการเรียน การสอนภายในโรงเรียนด้วยความเอาใจใส่ จากการวัดผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน อย่างต่อเนื่อง

4) ด้านการบริหารตามหลักวิมังสา ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูทุกคนร่วมกันสรุปและประเมินผลในการใช้หลักสูตร จัดให้มีการสอนซ่อมเสริมแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถแก่นักเรียน พิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการผลิตสื่อการเรียนการสอน มีการตั้งคณะกรรมการนิเทศเพื่อพิจารณาตรวจสอบข้อผิดพลาดเพื่อดำเนินการแก้ไขให้ดีขึ้นและส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนา เก็บเกี่ยวความรู้ เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดไพโรสถ์ศักราราม (พระอารามหลวง) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
- 2) ควรมีการศึกษาการบริหารงานด้านพัฒนาบุคคล ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
- 3) เพื่อเป็นการต่อยอดงานวิจัย ควรศึกษางานวิจัยหลักธรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน เช่น หลักสังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 เป็นต้น

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กัญญลักษณ์ จันทรวิบูลย์. (2560). แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *การขับเคลื่อนการศึกษามัธยมศึกษาไทย 4.0 เพื่อการมีงานทำแห่งศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ปรีชา จันทรมณี. (2556). ตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ. *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). *การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน*. กรุงเทพมหานคร:ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- พระมหาวิวัฒน์ วิฑูฒนเมธี (จันทรเต็ม). (2561). การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธราธิป วรวิชัย (วรสายัณห์). (2560). การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม. (2561). แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของ โรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2". *วิทยานิพนธ์ศึกษา*

ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น
อุบลวรรณ ไชยเรนทร์ และ กันตณ หนูทองแก้ว. (2563). การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการ
ปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช.
วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(2), 66-67.